

Nota 'Mantelzorg in Westland'

Gemeente Westland
November 2008

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Mantelzorg

- 2.1 Ontwikkelingen
- 2.2 Definiëring
- 2.3 Kwantitatieve gegevens mantelzorg in Nederland
- 2.4 De mantelzorger
- 2.5 Wenselijke ondersteuning van mantelzorgers
- 2.6 Zorgvrijwilligers

3 Mantelzorg in Westland

- 3.1 Gemeentelijk beleid
- 3.2 Gegevens Westland
- 3.3 Huidig aanbod mantelzorgondersteuning in Westland
- 3.4 Voorlopige inhoudelijke conclusie

4 Koersbepaling

5 Waar zet de gemeente Westland op in?

- 5.1 Netwerkontwikkeling mantelzorgondersteuners
- 5.2 Steunpunt Mantelzorg
- 5.3 Jongeren
- 5.4 Allochtone Mantelzorgers
- 5.5 Burenhulpcentrale.nl
- 5.6 Informatie Mantelzorg
- 5.7 Abonnement Mezzo
- 5.8 Mantelzorgpas
- 5.9 Werkende Mantelzorgers

6 Beschikbare budgetten voor ondersteuning mantelzorg

7 Evaluatie

Geraadpleegde bronnen

- Bijlage 1 Beleidsplan WMO 2008 – 2011: hoofdstuk 4.4. Mantelzorgondersteuning en Zorgvrijwilligers
- Bijlage 2 Inventarisatie aanbod mantelzorgondersteuning
- Bijlage 3 Opvattingen over gewenste ontwikkelingen
- Bijlage 4 Overzicht door de gemeente Westland gesubsidieerde mantelzorgactiviteiten 2008

1 Inleiding

Meer dan 1 op de 10 Westlanders verricht een vorm van mantelzorg, zo laat een berekening van het Sociaal Cultureel Planbureau zien. Ook kinderen zijn regelmatig mantelzorgers. Zij zorgen kortere of (veel) langere tijd voor een naaste. In veel gevallen gebeurt dit op een vrij natuurlijke manier. In een aantal gevallen echter is de intensiteit van de zorg dusdanig groot (geworden), dat het risico op overbelasting of zelfs uitval van de mantelzorg dreigt.

Met de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning(Wmo) heeft de gemeente een belangrijke taak gekregen in de ontwikkeling van de ondersteuning van mantelzorgers. Waar voorheen de aandacht voor mantelzorgers regionaal werd vormgegeven, is deze taak bij de lokale overheid terecht gekomen.

Veel gemeenten zoeken naar mogelijkheden om mantelzorgers te ondersteunen. Het aanbod wordt in kaart gebracht en zo mogelijk uitgebreid, het netwerk van organisaties wordt versterkt, zodat onderlinge samenwerking en afstemming van elkaars activiteiten kan ontstaan. Zo ook voor wat betreft de afstemming tussen deze mantelzorgondersteuners en de professionele hulpverlening.

In Westland gebeurt er al veel. Er is een divers aanbod aan ondersteuning voor mantelzorgers, zo blijkt uit een recente inventarisatie. Dat neemt echter niet weg, dat het nog meer kan worden toegesneden op risicogroepen onder de mantelzorgers. Het bereik van de mantelzorgondersteuning is een belangrijk punt van aandacht; mantelzorgers zijn zich vaak niet bewust van het feit, dat ze meer dan gebruikelijke zorg verlenen aan een naaste. Bovendien is de verwachting dat er een groter beroep op de mantelzorgers zal worden gedaan, ook in Westland, vanwege onder andere de vergrijzing en dat er mogelijk een behoorlijk tekort gaat ontstaan in de komende jaren.

In de programmabegroting 2009 is opgenomen, dat de mantelzorgondersteuning wordt versterkt. In het licht van dit alles wordt via deze notitie een aangescherpte koers voor Westland voorgesteld.

2. Mantelzorg

2.1 Ontwikkelingen

Een aantal ontwikkelingen onderstrepen de noodzaak om de bereidheid van mantelzorgers voor een zorgbehoevend familielid of bekende te zorgen te koesteren en te stimuleren:

- Toename (dubbele) vergrijzing;
- Toename zorgbehoefte;
- Tekorten aan professionele hulp vanwege bezuinigingen;
- Extramuralisering en vermaatschappelijking van de zorg vraagt meer mantelzorgers en zorgvrijwilligers; actueel daarin zijn de veranderingen met betrekking tot de AWBZ.
- Door de verhoogde arbeidsparticipatie van de traditionele mantelzorgers (vrouwen en 55 plussers) ontstaat er een spanningsveld tussen werk en zorg en daardoor een verzwaring van de belasting als mantelzorger.
- Individualisering doet afbreuk aan de vanzelfsprekendheid van zorg aan elkaar.

Door deze ontwikkelingen neemt het beroep op mantelzorgers en zorgvrijwilligers eerder toe dan af. De ondersteuning van de mantelzorg en de stimulering van vrijwilligerszorg vraagt daarom de komende jaren extra aandacht.

2.2 Definiëring

In de definiëring van het begrip mantelzorg volgen wij de definitie van Mezzo, de landelijke vereniging voor mantelzorgers en vrijwilligerszorg. Onder Mantelzorg wordt verstaan:

Mantelzorg is het zorgen voor een chronisch zieke, gehandicapte of hulpbehoevende partner, ouder, kind of ander familielid of vriend. Mantelzorg is die zorg, die uitstijgt boven wat wordt aangeduid als gebruikelijke zorg.

Mantelzorg is geen professionele zorg, stijgt uit boven de gebruikelijke zorg en is langdurig en intensief.

Onder gebruikelijke zorg wordt de zorg verstaan, die 'normaal gesproken' door partners aan elkaar of door ouders aan hun kinderen wordt gegeven.

Er vallen vele soorten activiteiten onder deze definitie van mantelzorg, zoals: een dochter die elke dag voor haar bejaarde ouders kookt, een buurman die wekelijks de boodschappen voor zijn chronisch zieke buur doet, een echtgenoot die zijn vrouw die aan MS lijdt helpt bij het wassen en aankleden, een schoolgaande tiener die vaak in het huishouden moet inspringen voor een manisch depressieve moeder.

Het gaat in de voorbeelden om onbetaalde zorg voor een naaste die méér is dan incidenteel een handje helpen. Het betreft allerlei vormen van zorg zoals huishoudelijke hulp, persoonlijke verzorging (ADL), emotionele ondersteuning, financiële administratie, en (permanent) toezicht.

Binnen mantelzorgbeleid wordt de term mantelzorg doorgaans gereserveerd voor die vormen van zorg die méér dan drie maanden duren én meer dan 8 uur per week in beslag nemen. In

de indicatiestelling wordt het begrip gebruikelijke zorg gehanteerd om vast te stellen welke geïndiceerde, professionele zorg kan worden verstrekt.

Binnen de groep mantelzorgers die intensieve zorg verlenen zijn twee types mantelzorgers te onderscheiden:

Mantelzorgers die *tijdelijk*, bijvoorbeeld tijdens het herstel na een operatie, veel zorg verlenen. Na enkele maanden neemt de zorg af.

Mantelzorgers die zorg *continu* verlenen aan mensen met een chronische ziekte: een kind met een handicap, een dementerende ouder of partner, of een partner met MS; de zorg gaat jarenlang door. Mantelzorgers die zorg aan een chronisch zieke verlenen besteden daar gemiddeld 21 uur per week aan.

2.3 Kwantitatieve gegevens mantelzorg in Nederland

Er zijn zo'n 3,7 miljoen mantelzorgers boven de 18 jaar in Nederland .

De grootste groep mantelzorgers is tussen de 45 en 65 jaar.

Zo'n 2,4 miljoen mantelzorgers zorgen langer dan drie maanden, of meer dan 8 uur per week voor een naaste.

750.000 mantelzorgers (4,7% van de bevolking) leveren intensieve zorg: langer dan drie maanden én meer dan 8 uur per week en lopen een risico op overbelasting. Van deze groep zijn ongeveer 200.000 mantelzorgers zwaar belast tot overbelast (1,2% van de bevolking). Uit onderzoek en de praktijk blijkt dat dit de risicogroep is die sociale, fysieke, financiële of emotionele problemen kan krijgen (langdurige overbelasting).

Een deel van deze risicogroep (ongeveer 25%) vraagt daadwerkelijk extern ondersteuning.

Geschat wordt dat 10 à 20 % van de jeugdigen in Nederland tussen 12 en 20 jaar mantelzorg verricht; 5% hiervan krijgt op den duur ernstige problemen¹.

2.4 De mantelzorger

Zorgen voor een naaste gebeurt meestal vanuit de persoonlijke band met degene, die zorg behoeft. De relatie staat centraal in de keuze om voor deze persoon te zorgen. Daarnaast spelen motieven van plichtsgevoel een rol voor de mantelzorger. Uit onderzoek blijkt ook, dat het overgrote deel een familierelatie heeft met de zorgvrager. Zorg aan ouders, kinderen, broers of zussen etc. maakt zo'n 80% van de mantelzorg uit. Mantelzorgers ervaren een besluit om te zorgen niet als een weloverwogen keuze, maar als een gegeven binnen de relatie die zij met de ontvanger van mantelzorg hebben. De meerderheid vindt grote voldoening in het zorgen voor het familielid of de vriend(in). Mantelzorgers, die gemiddeld 3 uur per week zorg bieden, beoordelen hun leven als gelukkiger dan mensen, die weinig of niet zorgen en mensen, die meer dan 3 uur zorgen. Het verlenen van mantelzorg met mate draagt bij aan het welbevinden van mensen² (G.Palmboom & J.Pols, 2008). Het is belangrijk om dit gegeven bij het mantelzorgbeleid te betrekken. Mantelzorg is niet uitsluitend kommer en kwel.

De verwevenheid van de zorg en de relatie met degene die zorg ontvangt draagt bij aan de kwaliteit van de mantelzorg, maar heeft ook een keerzijde. De grenzen aan wat de

¹ "Met de mantel der liefde", drs H.M. Sachse-Bonhof: scriptie Bestuur en Beleid 2007.

² "Wat bezielt de Mantelzorger", G.Palmboom & J.Pols, 2008

mantelzorgers kan bieden zijn niet omschreven en kunnen daardoor worden overschreden. Overbelasting van de mantelzorgers ligt dan op de loer. De overbelasting wordt vaak nog versterkt door het schuldgevoel dat ontstaat als mantelzorgers zich niet meer bij machte voelen adequaat te zorgen.

Factoren, die kunnen bijdragen aan de overbelasting van de mantelzorgers zijn:

- Onvoldoende steun vanuit het sociaal netwerk. Voor de omgeving is het vaak moeilijk te begrijpen, dat een mantelzorgers zo intensief is betrokken en daar zoveel investeert. Het gevoel van verwijdering van het eigen sociale netwerk kan leiden tot isolement.
- Onvoldoende wederkerigheid in de relatie. Mantelzorgers ervaren voldoening en steun aan het begrip dat zij van degene, die zij verzorgen ontvangen. Een verstoring in de relatie, waardoor enige vorm van waardering uitblijft verhoogt het gevoel van overbelasting bij de mantelzorgers.
- Tegenstellingen tussen mantelzorgers en professionele hulpverlening. Wat de mantelzorgers in het belang acht voor degene die hij/zij voor verzorgt, wordt niet altijd gedeeld door de professionals, die andere maatstaven hanteren voor bijvoorbeeld de noodzaak van een opname in een verpleeghuis. Voor de mantelzorgers is het van belang als serieuze gesprekspartner te worden beschouwd door de professionele hulpverleners.
- De regelgeving waar mantelzorgers mee te maken krijgen is niet zelden ingewikkeld en ondoorzichtig.
- Het besef, dat er onvoldoende vangnet is voor de mantelzorgers als hij/zij dreigt uit te vallen legt een zware druk op de mantelzorgers om het vol te houden.
- Oudere mantelzorgers dreigen bij een te groot beroep dat op hen wordt gedaan, uitgeput te raken.
- De combinatie van werk en zorg kan tot overbelasting leiden. Werkende mantelzorgers zoeken compensatie door middel van het opnemen van vakantiedagen, ziekteverzuim etc. Vaak is er sprake van een combinatie van werk, gezin en mantelzorg.
- Allochtone mantelzorgers zijn veelal onbekend met het zorgaanbod en lossen de problemen vaak in eigen kring op. Steun wordt vaak niet gevraagd, ook dikwijls onder druk van de omgeving, maar de belasting is er daar niet minder om. Het kost extra inspanning om deze doelgroep te bereiken en voor bij hun cultuur passende hulp te zorgen³.
- Jonge mantelzorgers zijn vaak onzichtbaar, waar zij voor hun ouders of broertjes/zusjes zorgen. Hun schoolcarrière en sociaal emotionele ontwikkeling kunnen schade oplopen als hun rol in het gezin onvoldoende wordt herkend en onvoldoende steun wordt geboden.

Afhankelijk van de situatie waarin de mantelzorgers zijn/haar werk doet liggen weer andere risico's op overbelasting op de loer.

Dat neemt niet weg, dat er bepaalde categorieën mantelzorgers een verhoogd risico op overbelasting lopen⁴:

- 75-plussers die voor een partner zorgen
- Ouders, partners en kinderen van mensen met psychiatrische aandoeningen
- Werkende mantelzorgers die zorgen voor een partner of kind met een chronische ziekte of handicap

³ Allochtone mantelzorgers aan het woord", T. Potter Alleato Centrum Maatschappelijke Ontwikkeling Utrecht, 2007

⁴ www.mezzo.nl

- Allochtone mantelzorgers
- Jonge mantelzorgers
- Mantelzorgers, die voor een terminaal zieke zorgen

2.5 Wenselijke ondersteuning van mantelzorgers

De staatssecretaris van VWS kondigt in de Beleidsbrief Mantelzorg en Vrijwilligerszorg⁵ aan, dat zij de ontwikkelingen richting wil geven door onder meer de basisfuncties te benoemen waaraan het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers zal moeten voldoen. De basisfuncties bieden het kader waarbinnen de gemeenten hun ondersteuning aan mantelzorgers kunnen inrichten. Door de staatssecretaris is toegezegd, dat zij deze basisfuncties in 2008 zal benoemen. Deze zijn nog niet vastgesteld, maar op basis van de discussie zijn de volgende basisfuncties te onderscheiden. Om de ondersteuning van mantelzorgers op lokaal niveau in te vullen zijn de volgende basisfuncties richtinggevend:

1. *Informatie*

Alle voor de mantelzorger relevante informatie over ziekte en handicap, regelgeving ondersteuningsaanbod etc

2. *Advies en begeleiding*

Mantelzorgers en zorgvragers bewust maken van het belang van en informeren over mogelijkheden van mantelzorgondersteuning, vraagverheldering, bemiddeling, casemanagement etc.

3. *Emotionele steun*

Voorbeelden van het bieden van emotionele steun zijn onder meer groepsbijeenkomsten of lotgenotencontact, maar ook individuele steun. Mantelzorgers gaan eerder naar een ziekte of aandoening gerelateerde organisatie dan naar een organisatie voor mantelzorg. Een concreet voorbeeld waar emotionele steun kan worden geboden is het Alzheimer café.

4. *Educatie*

Educatie aan de mantelzorgers kan bestaan uit cursussen over de ziekte, omgaan met de ziekte en de zieke, instructie over gebruik hulpmiddelen, praktisch trainingen etc.

5. *Praktische hulp*

Het gaat hierbij om huishoudelijke hulp welzijns- gemaksdiensten, maaltijdservice etc.

6. *Respijtzorg*

Voorbeelden van respijtzorg zijn (vrijwillige) thuiszorg, oppas en bezoekservise of tijdelijk logeren in een verpleeg- of verzorgingshuis, alle zorg die de mantelzorger tijdelijk kan vervangen. Veel van de respijtzorg wordt geboden door zorgvrijwilligers, met name als het gaat om alles wat geen AWBZ zorg is.

7. *Financiële tegemoetkoming*

Voorbeeld is het mantelzorgcompliment, waarbij van rijkswege € 250,- aan mantelzorgers wordt geboden. De strakke indicatiecriteria, waaraan binnen de Regeling Waardering Mantelzorgers moest worden voldaan om in aanmerking te komen voor dit bedrag, alsmede de procedurele rompslomp, die het met zich mee bracht, leidde er in 2007 toe, dat veel van het beschikbare geld niet werd uitgekeerd.

8. *Materiële hulp*

Alle voorzieningen die in het kader van de Wmo aan burgers geboden worden, kunnen voor mantelzorgers een ontlasting zijn. Een geschikte woningaanpassing vermindert de fysieke

⁵ Beleidsbrief Mantelzorg en Vrijwilligerswerk 2008-2011 "Voor Elkaar" oktober 2007

belasting. Vervoersvoorzieningen vergroten de onafhankelijkheid van de zorgvrager en daarmee de vrijheid van de mantelzorger.

2.6 Zorgvrijwilligers

In de ondersteuning van de mantelzorger speelt de zorgvrijwilliger een belangrijke rol. Zorgvrijwilligers bieden hulp aan zorgvragers vanuit een georganiseerd verband en hebben vooraf geen relatie met die zorgvrager.

De organisaties voor intensieve vrijwilligerszorg zetten vrijwilligers in bij mensen in kwetsbare situaties, waarbij 'meedoen' aan de samenleving centraal staat. Het gaat daarbij over zogenaamd 1-op-1-contact. De organisaties zorgen voor een zorgvuldige koppeling tussen de hulpvrager en de vrijwilliger (Mezzo)

Zorgvrijwilligers kunnen worden ingezet voor alleenstaande zorgvragers, maar ook op verzoek van mantelzorgers. De hulp van zorgvrijwilligers is in deze laatste gevallen een vorm van respijtzorg. Het biedt de mantelzorger ondersteuning in de vorm van⁶:

1. Vrijwillige Thuishulp

Dit is hulp van een vaste vrijwilliger aan iemand met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking of chronische ziekte; jong of oud. De vrijwilligers bieden praktische hulp. Ook kunnen ze ingezet worden om mantelzorgers te ondersteunen.

2. Vriendendienst

Deze organisaties zetten vrijwilligers in bij iemand met psychische of psychiatrische problemen. Een maatje 'is er gewoon' of gaat samen met de ander op stap. De vrijwilligers helpen om contacten te leggen en om zo sociaal isolement te voorkomen of te doorbreken.

3. Buddyzorg

Een buddy ondersteunt iemand met een ernstige, chronische of levensbedreigende ziekte. Ze helpen de ander om hier beter mee om te gaan en zijn of haar zelfstandigheid te vergroten. Ze zijn vooral gesprekspartners en bieden een luisterend oor of helpen bij het opbouwen van een sociaal netwerk.

In 2006 heeft de Regionale Commissie Gezondheidszorg Delft Westland Oostland (RCG) de volgende knelpunten met betrekking tot de vrijwilligerszorg geconstateerd in de regio.

- Tekort aan vrijwilligers
- Zorgvrijwilligers missen het onderlinge contact.
- Onvoldoende terugkoppeling tussen de professionele organisatie en de zorgvrijwilliger met betrekking tot de werksituatie.
- Onvermogen van een deel van de zorgvrijwilligers om duidelijke grenzen te stellen aan hun werkzaamheden.
- Er vindt slechts beperkt onderlinge uitwisseling plaats tussen organisaties over best-practices en projecten⁷.

⁶ www.mezzo.nl

⁷ Mantelzorg en vrijwilligers in de zorg: C. Engels-Verhagen RCG/DWO 2007

3. Mantelzorg in Westland

3.1 Gemeentelijk beleid

In het Wmo beleidsplan 2008 – 2011 is met betrekking tot prestatieveld 4 een programmadoel gesteld voor de ondersteuning van mantelzorgers:

"De mantelzorger kan zijn/haar zorgtaak blijven uitvoeren en raakt niet overbelast, zodat de zorgvrager zo lang mogelijk zelfstandig kan blijven wonen".

Dit doel is uitgewerkt in een aantal sub doelen(zie ook bijlage 1)

- Meer mensen herkennen zich als mantelzorger
- Meer aandacht voor de inspanningen, meer mensen nemen deel aan de dag voor de mantelzorg
- Meer mantelzorgers zijn op de hoogte van de verschillende ondersteuningmogelijkheden
- Er komen meer mogelijkheden voor op maat toegesneden ondersteuning voor mantelzorgers binnen gemeente Westland
- Er komt meer en meer divers aanbod van respijtzorg
- Er komen meer mogelijkheden voor ondersteuning bij praktische problemen

In 2007 is een start gemaakt met het ombuigen van de regionale oriëntatie van aanbieders van mantelzorgondersteuning naar een meer lokale oriëntatie. Vanaf 2008 is de financiering van de mantelzorgondersteuning van de regio naar de gemeentelijke overheid overgeheveld.

De Gemeente Westland neemt vanaf 2007 deel aan de landelijke Wmo benchmark module Mantelzorg en Vrijwilligers. Deze benchmark geeft zicht op hoe de Gemeente Westland staat ten opzichte van andere gemeenten en waar verbeterpunten zijn.

In de loop van 2008 werd de gemeente geconfronteerd met het besluit van de organisatie waar het regionale Bureau Informele Zorg(BIZ) is ondergebracht, Careyn, deze functie af te stoten en het bureau per 1 januari 2009 op te heffen. Dit doorkruiste het beleid van de gemeente om binnen de (regionale) structuur van het BIZ een lokaal steunpunt te richten. Dit betekent, dat hiermee de lokale oriëntatie van gemeenten en aanbieders van mantelzorgondersteuning met urgentie op de agenda is komen te staan.

In april 2008 heeft de gemeente een bijeenkomst georganiseerd met organisaties die activiteiten aanbieden ter ondersteuning van mantelzorgers. De gemeente heeft aan de deelnemers gevraagd om een gemeenschappelijke vraagstelling te formuleren voor de opdracht, die men zich stelt.

De vraagstelling, die de deelnemers formuleerden, luidde:

"Hoe kunnen we op een slimme, effectieve manier samenwerken, zodat het aanbod duidelijker, completer en beter bekend wordt?"

Vervolgens is een inventarisatie gemaakt van het bestaande ondersteuningsaanbod. Gevraagd is naar aard en omvang en het bereik van activiteiten. Bovendien is verzocht aan te geven welke relevante ontwikkelingen te verwachten zijn, te verwezenlijken toekomstplannen en suggesties om (h)erkenning en waardering van mantelzorgers uit te drukken.

3.2 Gegevens Westland

Als de berekening uit paragraaf 2.3 op Westland wordt toegepast komt het aantal mantelzorgers in Westland uit op ongeveer 15.000 personen (15% van bevolking). Ongeveer 4.700 personen hiervan lopen een risico op overbelasting en ongeveer 1.200 personen lopen een reële kans op uitval vanwege langdurige overbelasting. De cijfers hebben betrekking op mantelzorgers van 18 jaar en ouder.

Vertaald vanuit de landelijke cijfers zijn er in Westland 2.600 jongeren, die mantelzorg verlenen (10% van 26.000 inwoners tot 18 jaar).

De gegevens uit de inventarisatie in ogenschouw nemend kunnen we gerust stellen dat slechts een deel van de mantelzorgers wordt bereikt via het huidige aanbod. Verbazingwekkend is dit echter niet. Een deel van de mantelzorgers ervaart geen overmatige belasting. Maar daarnaast is het een algemeen geconstateerd verschijnsel, dat de stap naar (professionele) ondersteuning pas wordt gezet als de situatie bijna onhoudbaar is. In het licht van preventie is het echter zaak om vooral via algemene en gerichte voorlichting en via een gemakkelijk toegankelijk aanbod de mogelijkheden voor ondersteuning onder de aandacht te brengen, zodat overbelasting en uitval kan worden voorkomen.

3.3 Huidig aanbod mantelzorgondersteuning in Westland

In Westland gebeurt al veel op het gebied van mantelzorgondersteuning. Er is een (regionaal) steunpunt, dat lotgenotencontact en cursussen organiseert en de informatie-, advies- en begeleidingsfunctie vervult voor mantelzorgers. Jaarlijks organiseert het steunpunt samen met de gemeente de Dag van de Mantelzorger, waarop mantelzorgers worden uitgenodigd voor een dagje uit. Er zijn op dit moment meer dan 20 organisaties, die de mantelzorger in Westland een vorm van ondersteuning aanbieden. Dat gebeurt in de vorm van respijtzorg, informatie advies en begeleiding, lotgenotencontact, praktische ondersteuning, financiële steun etc. Een ontmoetingscentrum naar Amsterdams model wordt ontwikkeld waar activiteiten ten behoeve van dementerenden en hun mantelzorgers worden georganiseerd (zie bijlage 2).

De gemeente Westland ondersteunt diverse organisaties financieel voor hun activiteiten op het gebied van mantelzorgondersteuning (zie bijlage 3).

Het gaat om een breed palet aan activiteiten, dat alle basisfuncties omvat.

Een bijzondere plaats in het hele mantelzorg spectrum wordt ingenomen door de kerken. Zij hebben een vrijwilligersnetwerk, dat mensen bezoekt en zijn een belangrijke vindplaats en bron van informatie over de mantelzorgers in de hun gemeente of parochie.

In Westland is als vervolg op de werkbijeenkomst in april 2008 onder de aanbieders van mantelzorgondersteuning een inventarisatie uitgevoerd naar het beschikbare ondersteuningaanbod voor mantelzorgers. De resultaten hiervan leveren het volgende beeld op.

- De ondervraagde organisaties bieden een breed scala aan ondersteuningsactiviteiten voor de mantelzorgers van hun cliëntendoelgroepen. De basisfuncties zijn met dit aanbod ingevuld.
- Het merendeel van het aanbod is in alle kernen beschikbaar.
- Het bereik van de ondersteuningsactiviteiten is in relatie tot het geschatte aantal met overbelasting bedreigde mantelzorgers niet voldoende.

- De wensen van de organisaties hebben vooral te maken met het vergroten van hun bereik, de organisatorische ontwikkelingen die zij signaleren en hun huidige positionering, en op basis daarvan hebben zij een aantal suggesties gedaan. De nadruk ligt op netwerkontwikkeling en intensievere en gerichte voorlichting. (zie bijlage 3)
- Als nieuwe initiatieven zijn genoemd:
 - ontwikkeling lokaal steunpunt mantelzorg
 - themabijeenkomsten voor belangenpartijen en zorgvrijwilligersorganisaties
 - ontmoetingscentrum
 - vrijwilligerspool voor mantelzorgers in geval van ad hoc situaties,
 - pilot voor allochtone mantelzorgers
 - pilot voor jonge mantelzorgers

3.4 Voorlopige inhoudelijke conclusie

Behalve het bestaande aanbod en bovengenoemde suggesties voor nieuwe initiatieven moet de ondersteuning van de mantelzorger op basis van recente inzichten nog verder aangevuld in Westland.

Het gaat dan om: een groter bereik, combineren van werk en mantelzorg, meer inzicht in ondersteuningsbehoefte (meer ingekleurd profiel van de Westlandse mantelzorger), ook bij risicogroepen als overbelaste, allochtone en jonge mantelzorgers, vanuit de opgedane kennis invulling naar gerichte lokale activiteiten.

4. Koersbepaling

Uitgangspunt in het bepalen van een koers voor de ontwikkeling van mantelzorgondersteuning is dat wordt ingezet op de thema's (h)erkenning, bereik en ondersteuning.

In het voorgaande is duidelijk gemaakt, dat het aanbod van mantelzorgondersteuning weliswaar een breed scala aan activiteiten omvat, maar ook veel mantelzorgers niet bereikt. Voor een deel wordt dit veroorzaakt door het feit, dat mantelzorgers zichzelf vaak niet als zodanig definiëren. Ook wordt het onvoldoende bereik veroorzaakt door het feit, dat - hoewel in alle basisfuncties wordt voorzien – er nog onvoldoende samenhang en afstemming is. Mede hierdoor blijft het zicht op de behoefte aan ondersteuning in de gemeente onhelder. De aanpak van de gemeente is erop gericht ook deze onzichtbare groep te bereiken.

De gemeente Westland streeft ernaar om de volgende doelen te realiseren.

- Voor alle mantelzorgers – die het nodig hebben - is een ondersteuningsaanbod beschikbaar, dat hen helpt om de zorg aan een naaste met plezier en voldoening te kunnen geven. Uitgangspunt is, dat de (vanzelfsprekende) zorg voor een naaste een waardevolle bijdrage is aan het menselijk bestaan en naar is gebleken bijdraagt aan het geluk van mantelzorgers, die deze zorg bieden.
- Voor specifieke doelgroepen is een passend aanbod. Het beleid is erop gericht, dat jonge mantelzorgers worden ontzien. Voor zover zij mantelzorg bieden streeft de gemeente ernaar om hen in het kader van de indicatiestelling niet mee te (laten) tellen in de bepaling van de gebruikelijke zorg. Scholen zijn betrokken bij preventieve programma's ten behoeve van jonge mantelzorgers.
- De aandacht voor mantelzorg strekt zich ook uit over andere beleidsterreinen. De gemeente Westland kijkt vanuit een brede, integrale invalshoek naar de mantelzorgondersteuning. Dat betekent, dat ook op andere beleidsterreinen rekening wordt gehouden met de mantelzorger. In het kader van het Wonen, Zorg en Welzijnbeleid(WZW)is bijvoorbeeld het complex groepswooningen in het plan Vlietzicht in Wateringen ontwikkeld, waarbij naast de groepswooningen voor dementerenden woningen voor hun partners worden gerealiseerd.
- Samen met de partners in de mantelzorg(ondersteuning) is de infrastructuur, waarbinnen het bestaande aanbod aan ondersteuning wordt aangeboden verbeterd en beter ingebed in de gehele keten van eerste lijns- en tweedelijnszorg en daarmee voor meer mantelzorgers herkenbaar en toegankelijk.
- Daarnaast is er ruimte voor initiatieven in de ondersteuning van mantelzorgers, welke hun waarde elders reeds hebben bewezen en passen binnen de gewenste ontwikkeling van de infrastructuur in de mantelzorg in Westland.

De gemeente Westland neemt in het bereiken van deze doelen het voortouw. Zij gaat het gesprek aan met de betrokkenen in de mantelzorgondersteuning om plannen uit te werken. De rol van de gemeente in deze ontwikkeling is die van regisseur. Zij kan partijen bij elkaar brengen en stimuleren tot onderlinge samenwerking.

5 Waar zet de gemeente Westland op in?

Om genoemde doelen te bereiken wil de gemeente in de komende periode een aantal stappen nemen.

5.1 Netwerkontwikkeling mantelzorgondersteuners

De organisaties in de mantelzorg in de regio hebben in de bijeenkomst van 24 april 2008 aangegeven behoefte te hebben aan het ontwikkelen en versterken van het lokale netwerk. Ieder werkt op dit moment vanuit de eigen organisatie consciëntieus aan de ondersteuning van mantelzorgers. Onderling vindt er op zeer bescheiden schaal uitwisseling plaats.

Aspecten, waarop de partijen verwachten, dat samenwerking vruchten kan afwerpen zijn:

- opsporen van witte vlekken en overlap in het aanbod
- gezamenlijke opleidingen
- afstemmen van inzet bij mantelzorg en activiteiten, bijvoorbeeld in de vorm van een pool van zorgvrijwilligers, die op ad hoc de mantelzorg kan ontlasten
- deskundigheidsbevordering en werkontwikkeling (innovatie)
- versterking van de samenwerking met de eerste lijn en het bieden van deskundigheidsbevordering aan eerstelijns werkers.
- versterken van de samenwerking en afstemming met de kerken.

In het vervolg van de bijeenkomst in april nodigt de gemeente de partners in de mantelzorgondersteuning uit om aan het netwerk inhoud te geven in de vorm van structureel netwerkoverleg. Belangenbehartigers van de mantelzorgers worden hierbij betrokken.

Planning

activiteit	doel	planning
Bijeenkomst met de mantelzorgondersteuning-organisaties	<ul style="list-style-type: none">• Bespreken nota• Voorstel concretisering netwerkontwikkeling	November 2008
Vervolgbijsessies	<ul style="list-style-type: none">• Behandeling thema's	2009 - ...

5.2 Steunpunt Mantelzorg

Het wegvallen van het (regionale) Bureau Informele Zorg(BIZ) noopt tot het tijdig uitwerken en opzetten van een steunpunt in Westland. Steunpunten Mantelzorg ondersteunen mantelzorgers bij hun zorgtaken. Zij adviseren bij het aanvragen van hulp of bemiddelen bij een vraag voor vrijwillige thuiszorg, geven informatie en begeleiding aan mantelzorgers. Veel steunpunten organiseren lotgenotencontact, bijeenkomsten en cursussen.

De functies, die door een steunpunt mantelzorg kunnen worden uitgevoerd zijn:

- informatie, advies en emotionele steun
- belangenbehartiging
- aanbod ondersteuningsactiviteiten(cursussen, lotgenotencontact e.d.)
- back office voor de Stiploketten als het gaat om de verwijzing naar respijtzorg
- coördinatiepunt voor organisaties en mantelzorgers.

In de komende tijd zal in samenspraak met de betrokkenen (organisaties en mantelzorgers/belangenbehartigers) uitgewerkt worden op welke wijze deze functies in Westland kunnen worden vormgegeven en ingebed in de bestaande structuur van de toegang tot zorg en mantelzorg.

Uit de planning blijkt, dat er na opheffing van het BIZ in Delft per 1 januari niet direct een functionerend steunpunt in Westland de taken kan overnemen. Met het BIZ zal worden overlegd of een aantal taken op tijdelijke basis kunnen worden voortgezet.

Om praktische organisatorische redenen ligt het ligt voor de hand om het lokale steunpunt aan te haken bij een bestaande organisatie. De Stichting Welzijn Westland komt hierbij in beeld, vanwege haar verantwoordelijkheid in de uitvoering van de gemeentelijke Stiploketten en het Steunpunt Vrijwilligers.

Aandachtspunt hierbij is, dat het steunpunt nadrukkelijk een eigen gezicht krijgt als ambassadeur voor de mantelzorg. In de positionering komt het onafhankelijke karakter van het steunpunt tot uitdrukking. Voor de ontwikkeling hiervan wordt een functionaris/kwartiermaker geworven, die vormgeeft aan de functie van het steunpunt. Daarnaast worden ten behoeve van de continuïteit van activiteiten in Westland, die door het BIZ worden uitgevoerd, eenmalig middelen begroot.

Kosten voor de functionaris en de continuïteit bedragen respectievelijk € 55.000,- en € 20.000,-

Planning

activiteit	doel	planning
Overdracht BIZ taken naar Westland	<ul style="list-style-type: none"> • Continuïteit van mantelzorgactiviteiten 	November 2008 – januari 2009
Ontwikkeling ondernemingsplan steunpunt	<ul style="list-style-type: none"> • Heldere en gedeelde opzet van het steunpunt 	November 2008 – februari 2009
Werving medewerker		December 2008
Uitvoering ondernemingsplan	<ul style="list-style-type: none"> • Operationeel maken van het steunpunt 	Maart – mei 2009

5.3 Jongeren.

In het kader van lokaal gezondheidsbeleid in samenwerking met JGZ, onderwijs en welzijn preventie programma's ontwikkelen en inzetten van lespakketten op school zoals bv "Wat zit er in jouw rugzak" en "Max jij ook?" om de jonge mantelzorgers te bereiken. Onderzocht wordt op welke manier lotgenotencontact in de gemeente tot stand kan komen.

Er zijn diverse (landelijke) websites voor en door jonge mantelzorgers. Hieraan zal meer bekendheid worden gegeven.

Bij de eerstvolgende wijziging van de Wmo-verordening van Westland zal worden vastgelegd, dat in de indicatiestelling voor zorg de aanwezigheid van mantelzorgers onder de 18 jaar niet wordt meegeteld.

Planning

activiteit	doel	planning
Uitzoeken mogelijkheden programma's	Daar waar effectief in te zetten, op scholen implementeren.	2008 – 2009

Aanpassen Wmo verordening	Inzet jongeren onder 18 jaar niet als gebruikelijke zorg meerekenen bij CIZ indicatie	2009
---------------------------	---	------

5.4 Allochtone mantelzorgers

Er is op dit moment weinig zicht op de omvang van de problematiek van allochtone mantelzorgers in de gemeente. In de komende tijd is het de bedoeling hierover meer duidelijkheid te krijgen.

Planning

activiteit	doel	planning
Gesprekken met sleutelfiguren uit de allochtone gemeenschap	Zicht krijgen op de problematiek en informatie-uitwisseling over ondersteuningsmogelijkheden	3 ^e kwartaal 2009

Van de volgende initiatieven is het de moeite waard om te verkennen hoe waardevol zij kunnen zijn in de ondersteuning aan mantelzorgers en bijdragen aan de drie belangrijke aandachtspunten (h)erkenning, bereik en ondersteuning.

5.5 Burenhulpcentrale.nl

Burenhulpcentrale.nl is een telefonische hulpdienst, die de mogelijkheid biedt om bewoners in de wijk, die hebben aangegeven bereid te zijn een dienst te verlenen. Veel mensen, die geen tijd of behoefte hebben zich als vrijwilliger aan organisaties of verenigingen te binden zijn vaak wel bereid om voor buurtbewoners bijvoorbeeld een boodschap te doen of een lamp op te hangen. De telefonische hulpdienst coördineert de vragen en het aanbod. Naast het bieden van concrete hulp aan buurtbewoners is het bevorderlijk voor de sociale samenhang in de buurt.

Op dit moment wordt het project geëvalueerd, waarbij wordt onderzocht welke lokale omstandigheden succesfactoren voor een telefonisch hulpdienst zijn.

Zodra de resultaten van deze evaluatie bekend zijn kan een keuze worden gemaakt voor de implementatie van het burenhulp project.

De kosten van implementatie bedragen in het eerste jaar € 20.000,- Daarna zijn de kosten € 1,- per deelnemer met een minimum van € 5.000,-.

Planning

activiteit	doel	planning
Oriëntatie	<ul style="list-style-type: none"> keuze wijk of kern en draagvlakmeting implementatie burenhulpcentrale.nl 	Maart 2009
Start project		4 ^e kwartaal 2009

5.6 Informatie mantelzorg

Om de bekendheid met de mogelijkheden van mantelzorgondersteuning te vergroten wordt een pakket samengesteld, waarin de mantelzorger alle relevante informatie kan vinden. De bedoeling is om de mantelzorger dit als een "startpakket" mee te geven. Het bestaat uit:

- Informatiegids. Deze gids biedt alle informatie, die voor de mantelzorger in Westland van belang is. Het bevat een overzicht van alle ondersteuningsfaciliteiten, alle organisaties betrokken bij de mantelzorg, informatie over regelgeving, die de mantelzorger nodig heeft om voorzieningen aan te kunnen vragen etc.
- Gemeentelijke folder met uitleg over de gemeentelijke inzet in de mantelzorgondersteuning
- Bon voor een gratis abonnement van een jaar op Mezzo. Naast de periodiek van Mezzo biedt lidmaatschap de toegang tot de dienstverlening, die Mezzo biedt aan mantelzorgers.

Kosten Informatiepakket/communicatie/ Mezzo abonnementen: € 23.000,-

Planning

activiteit	planning
Vaststellen opzet informatiepakket	December 2008
Verzamelen informatie/ maken van afspraken met Mezzo over abonnement	Januari – maart 2009
Productie informatiepakket	Maart – april 2009

5.7 Werkende Mantelzorgers

De combinatie mantelzorg werk en gezin trekt een zware wissel op de veerkracht van de mantelzorger. Binnen arbeidsvoorwaarden zouden voorzieningen getroffen kunnen worden, die kunnen helpen het risico van overbelasting te verkleinen. Elke bedrijfstak zal hiervoor zelf initiatieven moeten nemen. De gemeente Westland heeft regelingen voor kortdurend en langdurend zorgverlof voor haar werknemers. Onderzocht zou kunnen worden of er in Westland bedrijven in hun personeelsbeleid specifieke aandacht aan mantelzorgers geven.

Planning

activiteit	doel	planning
Inventarisatie bedrijven met bijzonder personeelsbeleid	Selectie voorbeeldbedrijf	2 ^e kwartaal 2009

6. Beschikbare budgetten voor ondersteuning mantelzorg

Structureel zijn er binnen het budget Wmo subsidies middelen voor mantelzorgondersteuning beschikbaar. De kosten voor mantelzorgondersteuning worden hieruit gedekt.

In 2007 is een eenmalige toevoeging vanuit de Regeling Waardering Mantelzorgers aan het budget gedaan van € 147.186,-. Deze eenmalige financiële middelen zijn geormerkt voor de financiering van mantelzorgondersteuning. Daarnaast zijn er niet bestede mantelzorgmiddelen 2007 € 59.877,- beschikbaar.

Ten behoeve van de intensivering van het mantelzorg beleid wordt voor de eenmalige kosten dekking gevonden bij deze middelen.

Begroting mantelzorg en informele zorg 2009

Activiteit	Structureel	Eenmalig
Steunpunt mantelzorg - kwartiermaken/bezetting - continuering activiteiten	55.000	20.000
Subsidieaanvragen mantelzorgondersteuning/informele zorg	85.000*	
Burenhulpcentrale.nl	5.000	20.000
Informatiepakket		20.000
Mezzo abonnementen		3.000
Facilitering netwerkontwikkeling		Pm
Allochtone mantelzorgers		Pm
Jonge mantelzorgers		Pm
Werk en mantelzorg		Pm
totaal	145.000	63.000

* structurele subsidies aan instellingen die mantelzorgondersteuning en informele zorg bieden. Hierover vindt separaat besluitvorming plaats.

7. Evaluatie

De voortgang van de hierboven gepresenteerde plannen wordt op een aantal momenten onderzocht.

Het onderzoeksbureau SGBO voert in 2009 een belevingsonderzoek uit onder een steekproef van de Westlandse burgers over de ontwikkelingen met betrekking tot de Wmo prestatievelden 1 t/m 4.

In juli 2009 vindt de jaarlijkse horizontale verantwoording van de Wmo plaats, waarin de mantelzorg wordt meegenomen. Tenslotte neemt de gemeente Westland vanaf 2007 deel aan de landelijke Wmo benchmark module Mantelzorg en Vrijwilligers. Deze benchmark geeft zicht op hoe de stand van zaken in de gemeente Westland is ten opzichte van andere gemeenten en op welke aspecten verbeteringen nodig zijn.

Bijlage 1

1.1 Mantelzorgondersteuning en zorgvrijwilligers

Wat zegt de wet over dit prestatieveld

De bedoeling is naast de ondersteuning van mantelzorgers en zorgvrijwilligers om meer gebruik te maken van de kracht van informele netwerken en de bijdrage van vrijwilligers en leden van het sociale netwerk van zorgvragers te vergroten.

Het zal hier gaan om algemene beleidsmaatregelen, minder vaak om individuele voorzieningen al biedt de wet daartoe wel alle ruimte. Vrijwilligerswerk en mantelzorg verschillen naar inhoud en motivatie, echter de overeenkomst is gelegen in de inzet voor de naasten waardoor het Rijk het gewenst vond om beide zaken in één beleidsterrein onder te benoemen.

In de beleidsbrief van de Staatsecretaris van VWS wordt een richting gevend kader aangegeven. Hierin wordt o.a. gesproken over de basisfuncties van de gemeenten zoals informatie en advies, het bieden van diverse vormen van ondersteuning en een lokaal aanbod van respijtzorg, als aanvulling op de Awbz-georganiseerde respijtzorg.

Wat is de doelgroep

De doelgroepen van dit prestatieveld zijn in eerste instantie de mantelzorgers en de zorgvrijwilligers. Indirect zijn dit de zorgvragers, die door de mantelzorgers ondersteuning wordt geboden.

Wat is er in 2006 vastgesteld?

In 2006 is een themamiddag georganiseerd rondom informele zorg om te horen welke ondersteuningsbehoefte er bestaat onder de doelgroep. De in de beleidsnota fase 1 vastgestelde behoeften zijn als volgt geformuleerd:

- Mantelzorgers vinden het belangrijk dat ze worden erkend en gewaardeerd
- Mantelzorgers hebben er last van dat de informatievoorziening over de professionele zorg onvoldoende is en versnipperd is georganiseerd
- Mantelzorgers willen één loket waar zij terecht kunnen voor vragen over mantelzorg, vrijwillige zorg en ondersteuning
- Mantelzorgers hebben behoefte aan diverse vormen van ondersteuning om overbelasting te voorkomen
- Veel mantelzorgers hebben behoefte aan lotgenotencontact
- De gemeente zou het werk van de zorgvrijwilligers vooral moeten regisseren, faciliteren en financieren.
- Vanuit de Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ) wordt aandacht gevraagd voor mantelzorgers van GGZ-klanten

Wat is het Programmadoel

Op grond van de geïnventariseerde knelpunten en de geformuleerde verantwoordelijkheid van de gemeente op dit prestatieveld wordt het programmadoel als volgt geformuleerd:

De mantelzorger kan zijn/haar zorgtaak blijven uitvoeren en raakt niet overbelast, zodat de zorgvrager zo lang mogelijk zelfstandig kan blijven wonen

Er-doelen

Het programmadoel wordt uitgesplitst in de volgende ER-doelen:

- Meer mensen herkennen zich als mantelzorger
- Er is meer aandacht voor de inspanningen die mantelzorgers verrichten. Jaarlijks nemen meer mantelzorgers deel aan de dag van de mantelzorg
- Meer mantelzorgers zijn op de hoogte van de diverse mogelijkheden van ondersteuning

- Meer mantelzorgers maken gebruik van de verschillende ondersteuningsmogelijkheden
- Er komen meer mogelijkheden voor op maat toegesneden ondersteuning voor mantelzorgers binnen de Gemeente Westland
- Er komen niet alleen meer mogelijkheden voor respijtzorg maar ook meer diversiteit in het aanbod van respijtzorg
- Er komen meer mogelijkheden voor ondersteuning bij praktische problemen die door mantelzorgers worden ervaren

Inspanningen / acties

- Aan mantelzorg wordt breed en periodiek aandacht besteed in de media en door middel van informatiemateriaal
- Het informatie- en adviesaanbod wordt aangepast aan de behoefte van de mantelzorgers en zo dicht mogelijk bij de mantelzorger aangeboden
- Het huidige aanbod aan ondersteuningsmogelijkheden wordt beoordeeld op overlap en witte vlekken en in evenwicht gebracht met de behoefte
- Er wordt onderzocht of een lokaal gevestigd, kwalitatief goed steunpunt waar informatie en advies en ondersteuning verkregen kan worden haalbaar is en, zo mogelijk gerealiseerd
- Aan mantelzorgers wordt op maat samengesteld aanbod voor ondersteuning geboden
- De mogelijkheden voor respijtzorg worden uitgebreid. Hiervoor wordt aansluiting gezocht bij bestaande organisaties voor zorg en ondersteuning
- De respijtzorg wordt zo toegankelijk mogelijk aangeboden
- Er wordt een inventarisatie gemaakt van mogelijke oplossingen voor de praktische problemen en deze worden actief aan mantelzorgers aangeboden

Indicatoren

- aantal mantelzorgers dat bereikt wordt met de Dag van de Mantelzorg
- aantal deelnemers aan mantelzorgondersteuning
- aantal keren gebruik gemaakt van de verschillende vormen van respijtzorg
- aantal vragen bij het loket op het gebied van mantelzorg.

Wat is er in 2007 gedaan?

In 2007 is een start gemaakt om de regionale oriëntatie van aanbieders van ondersteuning voor Mantelzorgers om te buigen naar een meer lokale oriëntatie. Dit is mede leidend voor de beoordeling van de subsidieaanvragen voor ondersteuning in 2008. Deze wordt steeds meer gebaseerd op het bereik van de Westlandse mantelzorger boven algemene regionale activiteiten. Dit is echter niet iets wat binnen een periode van één jaar gerealiseerd kan worden. Met de komst van de Wmo moet ook zorgvuldig worden omgegaan met opgebouwde (regionale) expertise.

De Gemeente Westland neemt vanaf 2007 deel aan de landelijke Wmo benchmark module Mantelzorg en Vrijwilligers. Deze benchmark geeft zicht op hoe de Gemeente Westland staat ten opzichte van andere gemeenten en waar verbeterpunten zijn.

Dit jaar is ook ingezet op een groter bereik van de mantelzorgers voor de dag van de mantelzorg. In samenwerking met Bureau voor Informele Zorg (BIZ) is meer bekendheid gegeven in de media en door middel van informatiefolders en posters. Er wordt steeds meer invulling gegeven aan de regiefunctie van de gemeente op dit terrein. Op basis van de, in dit beleidsplan vastgestelde, doelstellingen en inspanningen zal dit verder uitgebouwd kunnen worden.

Samenhang met andere beleidsterreinen

Het prestatieveld ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers, staat niet op zichzelf. Er is een samenhang met de andere Wmo-prestatievelden en andere beleidsterreinen. De prestatievelden zijn het bevorderen van sociale samenhang, het geven van informatie en advies, het bevorderen van het maatschappelijk verkeer en het verlenen van voorzieningen. Andere beleidsterreinen waar de mantelzorg mee samenhangt zijn bijvoorbeeld het jeugdbeleid, vrijwilligersbeleid en woon-zorg-welzijn beleid.